

Академік Д. М. Овсяннико-Куликовський у спогадах сучасників

Дмитро Миколайович Овсяннико-Куликовський (1853-1920) – почесний академік Імператорської Академії наук, літературознавець, сходознавець, психолог, культуролог, літературний критик та історик, тобто вчений-енциклопедист, професор Харківського університету протягом 18 років, потім викладач Санкт-Петербурзького університету та Вищих (Бестуживських) жіночих курсів, редактор «Вестника Европы», видатна людина свого часу. На початку ХХ століття Овсяннико-Куликовський був не просто відомим ученим – він був знаменитістю. Його численні публікації мали не лише дослідницьке значення, але й набували статусу суспільного явища. Тому, його незвичайна особистість відобразилась у спогадах про нього вчених того часу - колег, діячів науки і культури, політиків, друзів та учнів вченого.

Спогади є одним з найважливіших видів джерел при дослідженні особистостей, бо вони допомагають зрозуміти творчість вченого через його особисте життя. Саме такі питання колись цікавили Овсяннико-Куликовського, коли він займався психологією творчості, тільки досліджував він не спогади, а літературні твори. Деякі спогади містять і раціональну критику наукової спадщини вченого та інформацію про взаємовідносини Овсяннико-Куликовського із творчою та політичною елітою початку ХХ ст.

Спогади про Овсяннико-Куликовського почали з'являтися ще за життя вченого; вони присвячувались певним ювілейним датам, таким як, наприклад, 25-річчю та 35-річчю наукової та літературної діяльності. З приводу цих ювілейних дат виходили статті-спогади Б. А. Лезина, Н. Ф. Сумцова та інших. Ці статті друкувались у найбільш авторитетних періодичних виданнях із якими співпрацював Овсяннико-Куликовський - «Вестнике Европы», «Вестнике воспитания», «Современном мире» та журналі «Речь», а також у місцевій пресі Харкова та Петербургу.

Інший вид спогадів – це посмертні спогади про вченого, вони найбільш повно представлені статтями М. Королицького, С. Ф.Ольденбурга, Н. А. Котляревського, А. Г. Горнфельда, Е. Казанович. Ці спогади були надруковані у 1920-1922 рр. у журналах «Вестник литературы» та «Начала». Потім деякі з цих творів перевидавались у більш пізній час, хоча це скоріш виключення, наприклад, спогади колишньої слухачки жіночих курсів М. Ф. Щербакової та письменника К. Г. Паустовського.

Також інформація про Дмитра Миколайовича міститься у спогадах, присвячених його вчителю О. О. Потебні, як наприклад спогади М. П. Савінова та Т. Райнова.

Такі джерела, як спогади, дають досліднику унікальну інформацію про вченого, вони допомагають подивитися на нього як на дуже цікаву особистість, побачити Дмитра Миколайовича очима його студентів та колег. І тоді перед нами постає «людина у сірому», із ясним, ласкавим поглядом, із веселою посмішкою; людина добра, розуміюча чуже лихо, уважна до чужих проблем; людина, що присвятила своє життя науці, і що цілком знаходилась у своєму внутрішньому науковому світі.